

ภาคผนวก ก

ตัวอย่าง

การรายงานผลการสำรวจข้อมูลชุมชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น :
ตำบลหนองแจ้งใหญ่ จังหวัด นครราชสีมา

ลักษณะทั่วไปตำบลหนองแจ้งใหญ่ : หนองแจ้งใหญ่เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ทั้งหมด 23.77 ตารางกิโลเมตรหรือ 19,441 ไร่ จำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน 1,100 ครัวเรือน จำนวนประชากร 6,794 คน แยกเป็นเพศชาย 3,412 คน และเพศหญิง 3,382 คน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินเค็ม และดินเสื่อมโทรม ประชาชนประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ รับจ้าง (ก่อสร้าง แม่บ้าน ปลูกอ้อย ทำนา) มีแหล่งสถานศึกษาคือ โรงเรียนประถมและอนุบาล จำนวน 5 แห่ง วิทยาลัยการอาชีพ 1 แห่ง มีสถานอนามัย 1 แห่ง วัดและสำนักสงฆ์ 7 แห่ง ส่วนสถานะทางสุขภาพ จำนวนผู้ป่วยเฉลี่ยเดือนละ 168 คน เจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก อูจจาระร่วง บิด ปอดบวม ไข้ไม่ทราบสาเหตุ และมีการยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 และมีรายได้ในปีเดียวกันนี้ เป็นจำนวนเงิน 2,446,870 บาท

วิกฤตหรือปัญหาของชุมชน: ตำบลหนองแจ้งใหญ่ เป็นชุมชนที่ประสบกับปัญหาหลายประการ ซึ่งชุมชนเองได้วิเคราะห์และมองเห็นปัญหาพร้อมทั้งจัดหมวดหมู่ โดยอาศัยความเป็นผู้นำที่มีการพัฒนาโดยตลอด กับการร่วมมือของชุมชน ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขด้วยภูมิปัญญาของตนเองและการสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ โดยมีการมองถึงอนาคต ด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ของตำบลร่วมกัน ซึ่งสรุปสภาพปัญหาได้ 6 ประการดังนี้

1. ปัญหาเศรษฐกิจ : สภาพเศรษฐกิจของเกือบทุกครัวเรือนในตำบลหนองแจ้งใหญ่ พบว่ามีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) โดยเฉลี่ยครอบครัวละ 30,000 บาท และมีบางครอบครัวที่เป็นหนี้ โดยกู้ยืมจากนายทุน ซึ่งเสียดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาท ต่อเดือนอีกจำนวนหนึ่ง โดยที่มาของปัญหามีหลายประการ เช่น เรื่องภัยแล้งการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ทำให้ผลิตผลทางการเกษตรและรายได้ลดลง นอกจากนี้เรื่องปัจจัยการผลิตที่มีต้นทุน

สูงขึ้น ตลอดจนถึงค่าในตลาดมีราคาแพง ทำให้เกษตรกรต้องกู้ยืมเงินมาเพื่อลงทุนสูงขึ้น และในสถานะที่เศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบัน ได้มีการอพยพแรงงานกลับหมู่บ้าน โดยเฉพาะประมาณหมู่บ้านละ 10 คน มากที่สุด 25 คน ในหมู่ที่ 7 และน้อยที่สุด 5 คน ในหมู่ที่ 6 ก่อให้เกิดการว่างงาน และทำให้ครอบครัวขาดรายได้ไปส่วนหนึ่ง

2. **ปัญหาคนพิการ:** จากการสำรวจมีผู้พิการในตำบลทั้งหมดประมาณ 70 คน ซึ่งมีความพิการทางตา แขนขาด ขาขาด และปัญญาอ่อน จุดเริ่มต้นที่ทำให้ชุมชนได้เห็นปัญหาและสานต่อแนวทางแก้ไขก็คือเนื่องจากได้มีโครงการฟื้นฟูเด็กพิการของมูลนิธิเด็กกับโรงพยาบาลในพื้นที่ ได้สำรวจผู้พิการในตำบลหนองแจ้งใหญ่ พบทั้งหมด 70 คน เป็นเด็กปัญญาอ่อน 14 คน และผู้พิการ อื่นๆ 56 คน

3. **ปัญหาครอบครัวและเยาวชน:** ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากครอบครัวแตกแยก เยาวชนขาดความรัก ความอบอุ่น เยาวชนบางส่วนมีวามอบายมุข ดินยาบ้า และนิยมขับรถมอเตอร์ไซด์ ซึ่งการแก้ปัญหาของชุมชนโดยได้ร่วมกับ อบต. ได้กำหนดแผนงานในอนาคต ในเรื่องการอบรมเยาวชนเกี่ยวกับยาเสพติด ไว้เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

4. **ปัญหาการร่วมพัฒนาชุมชน:** ชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนา ในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ขาดการวางแผน ขาดความร่วมมือ ยังเน้นผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมชุมชนเองได้กำหนดแผนอนาคตในเรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วม เป็นหนึ่งในแผนปฏิบัติการ “การพัฒนาการมีส่วนร่วม” ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาตำบล

5. **ปัญหาการคมนาคมไม่สะดวก:** การคมนาคมตำบล สภาพถนนบางแห่งยังเป็นหลุมเป็นบ่อ และเป็นถนนลูกรัง โดยเฉพาะหมู่ที่ 6, 7, 8 และ 9 ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทาง

6. **ปัญหาขยะ:** เนื่องจากมีการอุปโภคบริโภคมากขึ้น ส่งผลทำให้มีปริมาณขยะเป็นจำนวนมาก ยังไม่มีสถานที่กำจัดหรือทิ้งขยะของตำบล และยังมีปัญหากลิ่นรบกวนจากการเลี้ยงหมูในหมู่บ้าน

การดำเนินการแก้ไขปัญหที่ผ่านมา : จากสภาพปัญหาที่มีอยู่ ได้มีการแก้ปัญหาโดยชุมชน โดยมีแผนงานและกิจกรรมการพัฒนาของตำบล ซึ่งแผนและกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มคนพิการ และกลุ่มป่าชุมชน กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ ได้มีการส่งเสริมการพัฒนาและแก้ปัญหาโดยตลอด ส่วนแผนงานและกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ มีการกำหนดไว้เป็นแผนใหญ่ๆ อยู่ 3 แผนงานหลัก คือ แผนปฏิบัติการการพัฒนาการมีส่วนร่วม แผนการพัฒนากองทุน และแผนพัฒนาองค์กรผู้นำและการจัดการ ซึ่งในแต่ละแผนได้มีการกำหนดแผนงานย่อยรองรับ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. แผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม : ได้มีการกำหนดไว้ถึงแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนจำนวน 4 แผนงาน ซึ่งแต่ละแผนได้กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนไว้ ดังต่อไปนี้

1.1 แผนการอบรมบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องบริหารจัดการ และก่อให้เกิดความยั่งยืนของกลุ่มได้กำหนดวิธีการ โดยการ อบรม การสัมมนา และการดูงานนอกสถานที่ มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี ผู้ที่รับผิดชอบก็คือ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ และ อบต. ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

1.2 แผนงานอบรมเกษตรกรไร่นาสวนผสม ในแผนงานนี้ได้รวมเอาเรื่องการปลูกป่า และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนไว้ด้วย โดยมีวัตถุประสงค์แผนเพื่อให้ชาวบ้านมีความรู้ในการทำเกษตรผสมผสาน และวิธีการทำเกษตรที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมถึงการเพิ่มผลผลิตเพื่อให้มีรายได้เพียงพอ โดยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การดูงานนอกสถานที่ และการส่งเสริมการทำเกษตรตามโครงการพระราชดำริใช้ระยะเวลา 1 ปี มี อบต. และเกษตรกรตำบลเป็นผู้รับผิดชอบ

1.3 แผนงานการอบรมแนวคิดในการพัฒนาการมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ในเรื่องการพัฒนาตนเองและชุมชน ในลักษณะการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยวิธีการจัดสัมมนาและการให้ความรู้แก่ผู้นำในตำบล ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 5 ปี มี อบต. กลุ่มผู้นำสตรีและเยาวชน เป็นผู้รับผิดชอบ

1.4 แผนงานการอบรมเยาวชนเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้รู้ถึงอันตรายยาเสพติด และโรคเอดส์ ตลอดจนการพัฒนาตนเองเป็นคนที่มีความรู้ และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ใช้วิธีการจัดอบรมให้ความรู้ และพาไปปฏิบัติงานที่สถานบำบัดยาเสพติด มีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี มี อบต. กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีหน่วยงานทางราชการสนับสนุน คือ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอและสถานีตำรวจภูธรอำเภอ

2. แผนการพัฒนากองทุน : ได้มีการวางแผนย่อยในการพัฒนากองทุน ทั้งหมด 3 แผนงาน ดังนี้คือ

2.1 แผนงานจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อให้มีการรวมตัวการเรียนรู้ และการจัดการของกลุ่มตลอดจนทำให้สมาชิกรู้จักเก็บออม โดยวิธีการระดมความคิด การประชุมสัมมนาและการศึกษาดูงานของสมาชิก ตลอดจนการณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี โดยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน กรรมการหรือผู้ที่ชาวบ้านมอบหมายให้ทำ เป็นผู้รับผิดชอบ

2.2 การจัดตั้งโครงการฅาปนกิจสงเคราะห์ ตำบลหนองแจ้งใหญ่ เพื่อให้สมาชิกมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้การสงเคราะห์ในการจัดงานศพ ตลอดจนการสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย โดยวิธีการณรงค์ให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิก การจัดทำกฎระเบียบและการจัดหาแหล่งเงินทุนดำเนินงาน 5 ปี มีคณะกรรมการฅาปนกิจสงเคราะห์ เป็นผู้รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด

2.3 แผนงานการอนุรักษ์ป่าธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าคุ้มครองสัตว์ป่าไม่ให้สูญพันธุ์ และเพื่อให้มีป่าที่อุดมสมบูรณ์ทำให้ฝนตกตามฤดูกาล โดยการณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้คุณค่าของป่า การปิดป่าขอบเขตป่า และการกำหนดกฎระเบียบและบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน มีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี โดยความรับผิดชอบของผู้ใหญ่บ้าน และมีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องคือ สำนักงานป่าไม้อำเภอ

3. แผนการพัฒนาองค์กร ผู้นำ และการจัดการ : ประกอบด้วยแผนงานย่อย 1 แผนงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 แผนงานอบรมผู้นำ ซึ่งผู้นำที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต. และคณะกรรมการสหกรณ์การเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ และจิตสำนึกต่อการพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนการ

ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ โดยใช้วิธีการฝึกอบรม สัมมนาศึกษาดูงาน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ผ่านทางหอกระจายข่าว และการจัดประชุมผู้นำทุกเดือน

ลักษณะที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

1. ผู้นำชุมชน: ลักษณะของผู้นำชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน ในตำบลหนองแจ้งใหญ่ ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (จำนวน 6 หมู่บ้าน จาก 9 หมู่บ้าน) กลุ่มสตรี ครู สารวัตรกำนัน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมประมาณ 30 คน ซึ่งลักษณะผู้นำดังกล่าว มีคุณสมบัติที่โดดเด่นหลายประการ ดังนี้

1.1 ความสามารถในการทำงาน โดยมีความตั้งใจ ความรับผิดชอบ และการมีผลงานที่ปรากฏชัดเจน

1.2 ความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง เช่น การแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบุกเบิกป่า เป็นต้น

1.3 การวางแผนและการจัดการ ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือ และจัดทำแผนงานในการพัฒนาตำบล จนมีแผนงานในลักษณะต่างๆ เช่น การออมทรัพย์คนพิการ และป่าชุมชน เป็นต้น

1.4 ความสามารถในการสื่อสารได้มีการนำข้อมูลและความรู้ต่างๆ สู่มุมชนด้วยวิธีการจัดประชุม ออกหน่วยเคลื่อนที่ และการประชาสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ

1.5 ความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน และมีศีลธรรม รวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใส

1.6 เป็นผู้มีความคิดก้าวหน้า สามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์และการมีวาทศิลป์

1.7 ความสามารถในการประสานงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะภายนอกชุมชน มีความสามารถในการดึงทรัพยากร มาใช้สนับสนุนการพัฒนาชุมชนจากองค์กรต่างๆ เช่น นักการเมือง หน่วยราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน

1.8 การยอมรับของชาวบ้าน โดยชาวบ้านจะให้การยอมรับเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก การได้รับสวัสดิการและผลประโยชน์จากการพัฒนาที่เห็นอย่างชัดเจน

2. การบริหารจัดการ : ลักษณะของการบริหารจัดการที่ชี้วัดความเข้มแข็งของประชาคมตำบลหนองแจ้งใหญ่ นั้น ได้พิจารณาในเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.1 การตัดสินใจ ได้ใช้กระบวนการตัดสินใจ ในการทำกิจกรรมหรือการแก้ปัญหาในลักษณะการตัดสินใจร่วมกัน ระหว่างกำนันและผู้นำคนอื่นๆ โดยการเสวนาพูดคุย และการใช้มติของที่ประชุมในการตัดสินใจเห็นชอบหรือไม่

2.2 การสั่งการ ลักษณะของการสั่งการที่มาจากส่วนราชการ เช่น จากส่วนอำเภอหรือฝ่ายปกครอง พัฒนาการ เกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ใช้การสั่งการโดยอาศัยมติจากที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร เมื่อมีการปรึกษาหารือกัน

2.3 การควบคุมมีผู้นำคอยติดตามตรวจสอบดูแลผลการปฏิบัติงานและการใช้ประชุมติดตามความก้าวหน้าของงาน

2.4 การรายงานมีการจดบันทึกการประชุมทุกครั้ง พร้อมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินงานในการประชุมประจำเดือน และการประชุมสัญจรทุกครั้ง รวมทั้งมีการประกาศผลผ่านเสียงตามสายภายในหมู่บ้าน

2.5 การเบิก - จ่ายเงิน มีการจัดทำหลักฐานการเบิกจ่าย เช่น สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีสมุดบัญชีประจำตัว มีคณะกรรมการรับผิดชอบการเบิกจ่าย และประธานต้องลงชื่ออนุมัติทุกครั้ง ทั้งนี้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ โดยมีเจ้าหน้าที่การเงินเป็นผู้เบิก - จ่าย

2.6 การตรวจสอบ มีการจัดทำเอกสารขึ้น เพื่อความสะดวกในการติดตามตรวจสอบ มีเหรียญกษาปณ์บัญชี โดยมีคณะกรรมการบริหารและสมาชิกทำหน้าที่ตรวจสอบทุกเดือน

2.7 กฎระเบียบ ทั้ง 3 กลุ่มกิจกรรม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มคนพิการ และกลุ่มป่าชุมชน ได้มีการจัดทำกฎระเบียบต่างๆ ของกลุ่ม และถ้าหากเป็นการกู้ยืมเงิน ต้องมีผู้ค้ำประกันในการกู้ยืมด้วย

3. ความเป็นหุ้นส่วนกัน : ความเป็นหุ้นส่วนกันในชุมชน ได้พิจารณาองค์ประกอบ 4 ประการด้วยกัน คือ เงินทุน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และสติปัญญา มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 เงินทุน พบว่ามีการระดมทุนของชุมชน ในรูปแบบของเงิน เพื่อสนับสนุน การดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ได้กำหนดให้สมาชิกทุกคนลงหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นๆ ละ 10 บาท หรือโดยไม่จำกัด และในกลุ่มคนพิการ ทุกหมู่บ้านได้สมทบเงินโดยการลง หุ้นๆ ละ 100 บาท จำนวนหมู่บ้านละ 10 หุ้น เป็นเงินทั้งหมด 10,000 บาท รวมทั้งมีการบริจาคเงิน สมทบอีก 5,000 บาท นอกจากนี้ยังได้รับงบประมาณจากทางราชการ โดยผ่านศูนย์สงเคราะห์ให้ หมู่บ้านละ 12,000 บาท

3.2 แรงงานในหมู่บ้านยังมีการช่วยเหลือแรงงานในลักษณะการลงแขกเพื่อคานา หรือเกี่ยวข้าว การสร้างบ้าน และมีการช่วยเหลือกันตามบุญประเพณีต่างๆ ตลอดจนงานพัฒนาของ หมู่บ้าน เช่น ถางหญ้า ตัดต้นไม้ ส่วนการช่วยเหลือแรงงานในกลุ่มออมทรัพย์ ได้มีสมาชิก บางส่วนได้เสียสละทำงาน เดือนละ 2 วัน โดยทำที่หมู่บ้าน 1 วัน และตำบล 1 วัน ในการเก็บเงินกู้ และการทำบัญชี

3.3 วัสดุอุปกรณ์ ได้มีการนำผลกำไรจากการดำเนินงานกิจกรรมมาซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เช่น การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เพื่อล้อมรั้วลวดหนามรอบสระสาธารณะเป็นต้น

3.4 ด้านสติปัญญา มีการรวมกลุ่มกัน ประชุมปรึกษาหารือ ในการวางแผนการ พัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

4. วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อของชุมชน : วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ เป็นสิ่งที่ชุมชนได้ยึดถือและปฏิบัติสืบเนื่องมาโดยตลอด เช่น งานบุญพระเวท/เทศน์มหาชาติ เข้าพรรษา ออกพรรษา สงกรานต์ การรดน้ำดำหัว ลอยกระทง โคนจุก บุญข้าวจี บุญข้าวประดับดิน บุญคุ้มข้าวใหญ่ บุญบั้งไฟ บุญทอดเทียน ฝึปปูดาเดือนหก รำส่อง งานบวช งานแต่งงาน และงานศพ นอกจากนี้ยังมีการจัดผ้าป่า ระดมทุนช่วยเหลือวัดและชุมชน เช่น การปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ การทำบุญตักบาตร ในวันที่ 12 สิงหาคม และวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี สำหรับวัฒนธรรมและ ประเพณีที่กำลังเสื่อมสลายหรือหายไปแล้ว เช่น รำบอบผีฟ้า แหนางแมว การผูกเสี่ยว ส่วนวัฒนธรรม ประเพณี ที่ควรฟื้นฟูให้กลับมา คือ การแห่นางแมว การกินข้าวซ้อมมือ ข้าวขึ้นลาน รำกลอน/พญา และการร่วมพิธีกรรมทางศาสนา

5. กลไกราชการและองค์กรเอกชน กับความเข้มแข็งประชาคมตำบล : ชาวบ้านในตำบลหนองแจ้งใหญ่ มีความคิดเห็นต่อกลไกราชการ ว่ามีลักษณะการทำงานที่ชี้แนะชาวบ้านมากเกินไป มุ่งทำงานเพื่อการประกวดแข่งขันและความดีความชอบของตนเองมากกว่าความต้องการของชาวบ้าน เน้นการสร้างผลงานในระยะสั้น ไม่ก่อให้เกิดการประหยัด และยังเป็นหนทางให้เกิดการหาผลประโยชน์ ส่วนการประชาสัมพันธ์ก็ค่อนข้างล่าช้า ชาวบ้านและครู มีความสัมพันธ์และร่วมมือกันค่อนข้างดี แต่กลไกราชการอื่นๆ ยังติดอยู่ในกรอบของราชการ ที่คอยแต่รับฟังคำสั่งจากส่วนบน และส่วนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การเปลี่ยนนโยบายและบุคลากรค่อนข้างบ่อย ทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ต่อเนื่องตรงตามความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นกลไกราชการ ควรเข้าไปร่วมคิดร่วมทำกับชาวบ้าน และสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มต่างๆ โดยการไปเยี่ยมชมให้ขวัญและกำลังใจ และสร้างตัวอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน ส่วนองค์กรเอกชนนั้นไม่ควร มีอคติกับรัฐ ควรรู้จักผ่อนปรนและประสานงานร่วมกับรัฐ มีส่วนไปเยี่ยมชมให้ขวัญกำลังใจ ให้คำปรึกษา และควรให้การช่วยเหลือชาวบ้าน โดยการพัฒนาความรู้ และสนับสนุนงบประมาณ เพื่อเสริมอาชีพและรายได้ให้กับชาวบ้าน

6. จุดแข็งของประชาคมตำบลหนองแจ้งใหญ่: การมีวิสัยทัศน์ แนวทางหลัก และแผนงาน/กิจกรรมในการพัฒนาที่ครอบคลุมปัญหาทุกด้าน รวมถึงการมีกลุ่มและองค์กร และเครือข่ายชุมชนที่มีความร่วมมือกับ อบต. อย่างชัดเจน มีการพัฒนาภาวะผู้นำและสร้างผู้นำเพิ่มขึ้นเห็นได้จากการขยายฐานผู้นำ ที่เริ่มจากหมู่บ้านหน้าตาเป็นตัวอย่างของผลสำเร็จ การพัฒนา กว่า 10 ปี ซึ่งก่อให้เกิดกลุ่มต่างๆ ขึ้น เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ศูนย์สาธิตการตลาด กลุ่มแม่บ้าน ประปาหมู่บ้าน เป็นต้น ได้เกิดการเรียนรู้ในการเป็นผู้นำ จากบทเรียนการร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งขยายผู้นำไปตามเครือข่าย เช่น ภรรยากำนัน ครู/อาจารย์ และผู้นำคนอื่นๆ บุคคลเหล่านี้เป็นกำลังหลักที่สำคัญในการร่วมกันทำงานระดับตำบลและจัดการกับความขัดแย้งต่างๆ ในชุมชนตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ ทำให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความเป็นหุ้นส่วนกันทั้งทุนและแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และสติปัญญา ทั้งในระดับชุมชนและภายนอก รวมทั้งมีวัฒนธรรมและประเพณีและความเชื่อ ที่ดีงาม ยึดถือและปฏิบัติร่วมกันมาโดยตลอด ทำให้สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจและเกาะเกี่ยวความเป็นชุมชนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และการประสานงาน ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะ

ความเป็นชุมชนที่เกาะเกี่ยวกันทางสายเครือญาติและขยายสู่สถานภาพตำแหน่งผู้นำทางการ เช่น สมาชิก อบต. อสม. มีส่วนสนับสนุนให้เกิด ความเข้มแข็งของประชาคม

สรุป : ประชาคมตำบลหนองแจ้งใหญ่ มีจุดสำคัญใหญ่อยู่ที่การมีผู้นำทางการ และไม่ใช่นักการเมืองที่เข้มแข็ง โดยมีกลุ่มกิจกรรม มีการทำงานร่วมกับ อบต. ได้อย่างใกล้ชิด มีระบบ การบริหารจัดการที่ดี และมีวัฒนธรรมประเพณีที่เกาะเกี่ยวกัน ทำให้เกิดการระดมสมองและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ แม้ว่าจะยังไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และยาเสพติดได้ แต่ก็ถือว่าประชาคมตำบลได้เริ่มสร้างวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการที่ครอบคลุมปัญหาทุกด้าน